

»Oskrbni dan v zaporu je bil leta 2017 ocenjen v poprečju na 79,52 evra; poprečna cena oskrbe v javnih zavodih v letu 2019 pa na borih 20,90 evra in pri koncesionarjih na 33,74 evra. Tudi če k najvišji ceni oskrbe prištejemo še 16,30 evra za opravljene zdravstvene storitve, ne dosežemo cene oskrbnega dne v zaporih, kaj šele v negovalnih bolnišnicah,« pravi Valerija Lekić Poljšak, direktorica Doma starejših Črnomelj.

Tekst in foto: NEVA ŽELEZNIK

Za zapornika porabimo štirikrat več kot za starostnika

Sogovornica ima 32 let delovnih izkušenj na področju socialnega varstva in je trenutno tudi predsednica strokovnega sveta pri Socialni zbornici Slovenije ter predsednica skupščine Skupnosti socialnih zavodov (SSZ).

Dom, ki ga vodi, je lahko mnogim za zgled, saj tam imenitno skrbijo za seniorje. In kar je še neverjetneje: na prosto mesto v domu starejših občanov domačinom sploh ni treba čakati.

Valerija Lekić Poljšak: »Oskrbni dan v zaporu je bil leta 2017 ocenjen v poprečju na 79,52 evra; poprečna cena oskrbe v javnih zavodih v domovih starejših pa v letu 2019 borih 20,90 evra in pri koncesionarjih 33,74 evra.«

• Čeprav je v naši državi čedalje več starejših, naša družba vse bolj povečuje mladost, gladko kožo, lep videz, zdravje ... Sivi lasje, gube, bolezen, sploh pa starost niso v modi.

Res je. Zaradi povečevanja tako imenovane večne mladosti odrivamo probleme dolgožive družbe, ki je že dolgo tu, na straniški tir.

• Je vas strah staranja?

Strah me je vsega negotovega. Morda me je bolj strah nemoči kot starosti. Sicer pa na starost gledam kot na samo eno od življenjskih obdobij. Ljubša mi je beseda zrelost kot starost. Naši predniki so modrost starejših zelo cenili.

• Bi vi živeli v domu starejših, kjer ste direktorica?

Bi.

• Kako bi ocenili dom, ki ga vodite?

Naš dom deluje že 31 let. Vsi, ki delamo v njem, se zavedamo, da dom niso samo zgradba, lepi prostori, dom so predvsem vsebina, ljudje in življenje v njem.

Zato se vsak dan posebej trudimo, da je naše delo kakovostno, strokovno. Skratka: naše stanovalce ves čas sprašujemo, kaj pogrešajo in kaj si želijo. Zavedamo se, da smo zaposleni tu zanje in ne obratno.

• Kako pa veste, da so stanovalci z vašimi storitvami zadovoljni?

Da bi ugotovili, kaj si želijo, od leta 2002 delamo ankete in tako ugotavljamo, kako se pri nas počutijo, kaj jim je všeč in kaj ne ter kaj bi spremenili. Po njihovih željah se ravnamo. Spodbujamo njihovo samostojnost in svobodo izbire.

Lani, na primer, je bilo kar 91 odstotkov stanovalcev zadovoljnih z nami. Stanovalci so nam dali oceno 4,3, svojci pa 4,4. Zelo smo bili veseli, da smo dosegli takšen rezultat. Sedaj se trudimo še za višjega.

• Koliko stanovalcev živi pri vas?

V našem domu, ki je odprt od leta 1988 in kjer ni čakalne dobe za domačine, živi 191 stanovalcev, pet pa začasno po operaciji, denimo kolk, ali če gredo njihovi svojci na počitnice. Samo 26 sob je enoposteljnih, preostale so dvoposteljne. V delu, ki še ni prenovljen, imamo še nekaj tri- in štiriposteljnih sob. Zanje skrbi 94 zaposlenih, prostore pa že nekaj let čisti zunanji servis.

• Potrebovali bi pa 30 odstotkov več zaposlenih.

Kadrovski normativi, ki veljajo za celotno Slovenijo, so bili predpisani že pred desetletji. To je bil čas, ko so v domove starejših prihajali bolj ali manj zdravi ljudje. Danes pa prihajajo k nam predvsem bolni in demen-

tni, saj dokler so zdravi, so raje doma.

Zato bi v domovih danes potrebovali več strežnic, socialnih oskrbovalcev, kuharjev, delavcev v pralnici, animatorjev in vseh vrst poklicev v zdravstveni negi in rehabilitaciji.

● **Pa na to opozarjate dovolj glasno?**

Mislím, da dovolj. Le da nas pristojni ne slišijo. Obstoječi normativi so namreč opredeljeni kot »minimalni«, torej bi lahko rekli, da imamo možnost zaposliti tudi večje število ljudi. Toda to je v praksi skoraj nemogoče izvesti, saj nam sredstva, ki jih dobimo od Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) za plačilo zdravstvenih storitev, ne pokrijejo niti stroškov dela zaposlenih. Kje so tu še materialni in drugi stroški?

● **Razložite to natančneje, prosim.**

V našem domu bivajo večinoma stanovančci z najzahtevnejšo zdravstveno nego in socialno oskrbo, teh je 78 odstotkov. Stanovančci, ki imajo manjše zdravstvene težave, je le sedem odstotkov. Več kot 50 odstotkov seniorjev je k nam prišlo naravnost iz bolnišnice. Plačilo ZZZS za 24-urno zdravstveno nego v našem domu znaša 16,30 evra, kar pomeni ceno na ravni leta 2009, medtem ko je cena v negoval-

okolje za zaposlovanje v vaši panogi, mar ne?

Ja, in to že včeraj oziroma čim prej. To pa so med drugimi višji kadrovski normativi in primerno ovrednotena delovna mesta.

Hkrati je nesprejemljivo, da zaposleni do ravni srednje strokovne izobrazbe ne dosegajo niti minimalne plače.

Najbrž vam ni treba razlagati, da je njihovo delo zahtevno. To bi morali vedeti tudi na ministrstvih in zavodih za zdravstveno zavarovanje, saj domovi za zdravstveno nego dobimo štirikrat manj denarja za zdravstveno nego, če še enkrat omenim le to.

● **Pravite, da bi za nadaljnji napredek in učinkovitejšo soočanje z izzivi starajoče se družbe morala država sprejeti več odločitev.**

Ja. Takoj bi morali povečati normative v domovih starejših, več denarja nameniti za dejavnost, predvsem za zdravstveno oskrbo, pa za plače, da nam kadri ne bodo uhajali v druge službe, končno bi morali sprejeti zakon o dolgotrajni oskrbi, ki se po bi-

Domovi starejših postajajo negovalne bolnišnice

ur na dan (najzahtevnejša oskrba), je cena v enoposteljni sobi od 36,25 do 38,66 evra na dan (odvisna od standarda sobe). Najdražja oskrba v najvišjem standardu bivanja tako zneso 1.159,86 evra na mesec.

Največ naših stanovančev biva v dvoposteljnih sobah z lastno kopalnico in balkonom, kjer najnižja cena zneso 21,31 evra na dan in najvišja 35,45 evra na dan.

● **Kako skrbite za higieno?**

V našem domu pri stanovančcih, ki to potrebujejo (gre v glavnem za nepomične stanovančce), izvajamo nego osemkrat v 24 urah. To pomeni, da bo pri vsakem stanovančcu, ki bo potreboval kakršno koli storitev pri izvajanju osebne higiene, ta tudi izvedena. Vsi stanovančci so skopani enkrat na teden. Kapanje pa vključuje umivanje in urejanje lasišča ter toaleta nohtov na rokah in nogah.

Milo, šampon, olje in britvice nabavi dom za vse stanovančce brez doplačila.

● **Za kaj pa vaši stanovančci doplačujejo? Navedite primer, prosim.**

Stanovalec, ki je, denimo, uvrščen v oskrbo I, ki zajema nastanitve, zagotavljanje prehrane, vzdrževanje in organizacijo prevoza, bo pri nas doplačal storitev pomoč pri kopanju oziroma kopanje, če bo to želel, in sicer v višini 4,88 evra. Oskrba I namreč pomeni, da je stanovalec neodvisen in v oskrbi ne plačuje nege.

● **Ali plenice menjate dvakrat, trikrat ali po potrebi.**

Inkontinente pripomočke menjavamo po potrebi. Kljub temu da je normativ, ki ga prizna ZZZS, 90 kosov za tri mesece (kar ne omogoča niti treh pleníc na dan, ko ima mesec 31 dni). Doslej še nobenemu od stanovančev nismo zaračunali ne pripomočka in ne dodatne menjave.

● **Kaj boste kot predsednica skupščine Skupnosti socialnih zavodov Slovenije storili, da bo končno za starejše v domovih bolje?**

V Skupnosti socialnih zavodov že nekaj let ugotavljamo, da razpoložljivi viri ne zadoščajo za dolgoročno neokrnjeno delovanje domov. Nujni so sprejem zakona o dolgotrajni oskrbi in korenite spremembe v upravljanju državnih domov ter izenačitev pogojev poslovanja javnih in zasebnih izvajalcev. Zavzemala se bom, da bodo primerljive storitve temeljile na primerljivih virih, izračunih in sistemih financiranja. Socialnovarstvena storitev mora biti kakovostna, cenovno dostopna in na voljo, kadar jo potrebuješ.

V zadnjih letih smo tako na ministrstvo kot na vlado naslovili ogromno pozivov in zahtevali spremembo zakonodaje, opozarjali na cene v domovih za ostarele, ker si uporabniki oskrbe preprosto ne morejo več privoščiti. Zgodilo se ni nič. ■

Molilnica, ki ima katoliške, pravoslavne in muslimanske simbole.

Knjižnica

nih bolnišnicah vsaj štirikrat višja!

Eden izmed kriterijev za sprejem v negovalni oddelek, kot so jih zastavili v UKC Ljubljana, je npr. stabilno zdravstveno stanje, in to v tolikšni meri, da ne potrebuje intravenozne terapije in parenteralne prehrane. V domove pa takšne uporabnike sprejemamo, in to za zgoraj navedeno ceno.

Mi smo od ZZZS prejeli v aprilu letošnjega leta 84.865 evrov, strošek dela zdravstvenih delavcev pa je znašal 92.211 evrov. Poslovni rezultat, ki ga ocenjujemo za konec leta 2019 na področju zdravstva, bo tako znašal minus 132.949 evrov. Menim, da te številke povedo vse.

● **Država in vodstva domov bi morala zagotoviti spodbudno delovno**

rokratskih predalih prelaga že 17 let, in graditi več javnih domov!

Ne pozabimo, da na sprejem čaka več kot 20 tisoč starostnikov, osem tisoč bi jih sprejem potrebovalo takoj.

● **Kolikšne so pri vas cene oskrbe?**

Cene oskrbe v našem domu so odvisne od standarda sob in od vrste pomoči, ki jo uporabnik potrebuje. Tako je cena osnovne oskrbe za uporabnika, ki je samostojen v izvajanju življenjskih aktivnosti, v enoposteljni sobi s souporabno sanitarij 22,11 evra na dan, medtem ko je v enoposteljni sobi z lastno kopalnico (tuš, umivalnik, stranišče) in balkonom 24,52 evra na dan. Za uporabnike, ki potrebujejo pomoč pri vseh življenjskih aktivnostih 24

Dom starejših Črnomelj stoji na primernem kraju – na ravnem, da gredo lahko sami ven in noter tudi stanovančci s hojco in na invalidskih vozičkih. Okolica je urejena in čista, vsakdo, ki pride na obisk, pa lahko parkira v neposredni bližini doma. Imajo lep in velik vrt z drevesi, rožami, klopami. Svojega vrtička nimajo, ker ni bilo interesa pri stanovančcih – kmečki populaciji. Ne želijo si več delati na vrtu.

V jedilnici, ki je vedno odprta in tudi prostor za prireditve, je kavomat. Kava stana 30 centov. Imajo tudi avtomat za vodo, ki je brezplačna.

V domu so tudi prostor za rekreacijo in fizioterapijo, molilnica (z vsemi verskimi simboli), brezplačen dostop do interneta in v avli »javni računalnik«, a ga uporablja samo en stanovalec. Frizer pride v dom, ko se zbere več interesentov, pedikuro opravlja njihov zaposleni po naročilu (šest evrov).

V domu imajo zdravnika koncesionarja, ki ima ambulanto odprto vsak dan. K njemu hodijo tudi zunanji bolniki. Psihiater pride dvakrat na mesec, zobozdravstvene ambulante nimajo, a dobro sodelujejo z zobozdravnikom, ki po potrebi pride v dom.

V dom lahko obiskovalci pripeljejo tudi domače živali.

Zvečer do 22. ure ne ugašajo luči, tudi kasneje je možno gledati TV ali brati. Da ne moti sstanovančca, če ga senior ima, predlagajo uporabo slušalk.